

М. О. Шеян

аспірант кафедри педагогіки
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії,
методист науково-дослідної лабораторії здоров'язбережувальних технологій
Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти

ФОРМИ НАВЧАННЯ ВЧИТЕЛІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ З ПИТАНЬ РОЗВИТКУ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

У статті розкрито проблему застосування традиційних та інноваційних форм навчання з питань розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи в системі післядипломної педагогічної освіти. Визначено, що одним із пріоритетних завдань інститутів післядипломної педагогічної освіти є розроблення нових підходів до організації курсів підвищення кваліфікації вчителів основної школи, вектор яких спрямований на підвищення рівня їхньої компетентності.

Зазначено, що ефективність розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи в системі післядипломної педагогічної освіти багато в чому залежить від вибору організаційних форм навчання, а вибір форми визначає часовий та організаційний режими навчання. Проаналізовано характерні особливості застосування традиційних та інноваційних форм навчання. Визначено основні підходи до вибору форм відповідно до дидактичної мети заняття. Розглянуто специфіку їх використання в системі післядипломної педагогічної освіти. Обґрунтовано думку, що здоров'язбережувальну компетентність учителів основної школи в системі післядипломної педагогічної освіти варто розвивати шляхом формування позитивних уявлень про власне здоров'я та здоров'я оточення, про здоров'я як найвищу цінність, про важливість здоров'язбережувальної поведінки. Охарактеризовано тренінг як особливу форму організації здоров'язбережувального навчання, отримання досвіду, вироблення чи вдосконалення професійних вмій і навичок, поведінки учасників у процесі комфортного спілкування та взаємодії в приязній атмосфері. Зазначено, що як форма організації тренінг потребує особливих методичних підходів та навиків щодо його підготовки, організації та проведення.

У процесі дослідження виявлено, що завдяки застосуванню традиційних та інноваційних форм навчання на курсах підвищення кваліфікації вчителів у закладах післядипломної педагогічної освіти відбулися позитивні зміни. Зазначене вище дозволяє вирішити завдання професійно-теоретичної та практичної підготовки вчителів до роботи з підлітками щодо формування навичок здорового способу життя, а також сприяє впровадженню в освітній процес здоров'язбережувальних технологій.

Ключові слова: здоров'я, здоровий спосіб життя, вчителі основної школи, система післядипломної педагогічної освіти, форми навчання, розвиток здоров'язбережувальної компетентності, підвищення кваліфікації.

Постановка проблеми. Питання застосування інноваційних форм навчання в професійній педагогічній діяльності залишається одним з актуальних у період освітніх реформ. Постійного вивчення й удосконалення потребують питання змісту інтерактивних форм навчання, специфіки їх застосування в закладах вищої освіти. У цьому контексті важливим завданням післядипломної педагогічної освіти є вдосконалення та підвищення рівня розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи знань шляхом використання традиційних та інноваційних форм навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив наявність багатьох робіт, в яких розкрито теоретичні засади та форми організації навчання в системі післядипломної освіти (Л. Ващенко, Л. Даниленко, Г. Єльнікова, Н. Клокар, В. Олійник, Н. Протасова, Г. Селевко, Т. Сорочан та інші). Інноваційну діяльність у системі післядипломної педагогічної освіти

розглядають у своїх працях І. Зязюн, В. Безпалько, Я. Сивохоп, В. Химинець, І. Якухно й інші. Однак, незважаючи на широкий спектр досліджень, присвячених проблемі, є ще багато питань, які потребують наукового осмислення.

Недостатньо вивченою залишається проблема застосування традиційних та інноваційних форм навчання з питань розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи в системі післядипломної педагогічної освіти, що передбачає дослідження їхньої сутності.

Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності й доцільності використання традиційних та інноваційних форм навчання з питань розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи в системі післядипломної педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу. Розвиток освіти базується на впровадженні в освітній процес сучасних педагогічних технологій. У Законі

України «Про освіту» зазначено, що інноваційна діяльність закладів вищої освіти є обов'язковою та невід'ємною складовою частиною їхньої освітньої діяльності [7]. У документі закріплено право педагога на вибір методів, засобів і організаційних форм навчання. Тому одним із пріоритетних завдань інститутів післядипломної педагогічної освіти є розроблення нових підходів до організації курсів підвищення кваліфікації вчителів основної школи, вектор яких спрямований на підвищення рівня їхньої компетентності.

Ефективність розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи в системі післядипломної педагогічної освіти багато в чому залежить від вибору організаційних форм навчання, а вибір форми визначає часовий та організаційний режими навчання. Від вибору форми буде залежати і місце проведення навчання, і кількісний склад суб'єктів освітнього процесу, а також порядок спілкування.

Різноманітність форм навчання вчителів основної школи в системі післядипломної педагогічної освіти забезпечує неперервність освіти педагогів упродовж їхньої професійної діяльності. Розглянемо панівні форми навчання з питань здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи на основі досвіду Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти

Наші дослідження дають підстави стверджувати, що головною формою навчання під час підвищення кваліфікації вчителів основної школи в системі післядипломної педагогічної освіти залишається лекція – неімітаційний метод активізації навчально-пізнавальної діяльності. Однак, як зазначає А. Кузьмінський, вона не може залишатися в сучасних умовах незмінною ні за змістом, ні за спрямованістю, ні за методикою. Зміст навчальної лекції розширюється у зв'язку із сучасними підходами до формування особистості та процесу її розвитку [2].

Вважаємо, що традиційна лекція, зміст якої часто повторюється з тих лекцій, які читалися під час здобуття вчителем освіти в закладах вищої освіти або на попередніх курсах підвищення кваліфікації, учителю не потрібна. Як засвідчують результати наших досліджень, учитель зацікавлений в отриманні нової інформації і подачі її в новій, цікавій та ефективній для засвоєння формі, щоби передати цю інформацію наступним замовникам освітніх послуг – своїм учням.

Наше припущення підтверджено в науковій праці А. Давиденка, який вважає, що проведення занять у формі читання лекцій, тобто відтворення вголос перед слухачами курсів попередньо написаних текстів, не може бути основною формою роботи з даною категорією працівників освіти [1]. На нашу думку, особливого значення це набуває в процесі організації навчання з розвитку

здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи, оскільки на лекціях відсутня атмосфера самопізнання та вибору особистісно значущої системи ціннісних орієнтацій. Семінари, практичні заняття, дискусії, тренінги – це, звичайно, не повний перелік форм організації занять, які, на нашу думку, варто пропонувати вчителям вищезазначеної категорії.

Аналіз літератури дає можливість у сучасній дидактиці виділити такі види лекцій: лекція-дискусія, лекція-конференція, лекція-презентація, лекція-круглий стіл, проблемна лекція тощо.

Під час таких лекцій слухачі курсів мають можливість розмірковувати спільно з лектором над означеною проблемою, а не заняті механічним конспектуванням. М. Пирогов зазначає, що «<...> усі наставники, якщо вони бажають, щоб їхні слухачі оволодівали наукою, повинні також хотіти, щоби думка слухачів на лекціях постійно працювала» [6, с. 72].

Лекції-дискусії є найбільш поширеними в роботі зі слухачами. Проведення лекцій-дискусій дає можливість більш якісно залучати слухачів до процесу обговорюваної проблеми й управляти їхньою діяльністю. Освітнє середовище сприяє створенню умов для організації ефективного зворотного зв'язку між викладачем і слухачами, для активного обміну думками. Слухачі в такий спосіб оволодівають вміннями працювати в команді та взаємодіяти з іншими людьми, чути свого співрозмовника, чітко формулювати питання та наводити відповідні аргументи. На лекції викладач розвиває дискусію, спрямовує її в потрібне русло і таким чином підводить аудиторію до спільного висновку. На нашу думку, лекція-дискусія сприяє глибокому засвоєнню змісту теми та розвитку мовної комунікації. Наприклад, під час лекції-дискусії «Формування навичок протидії соціальному тиску» слухачам необхідно висловити своє ставлення до обговорюваного питання, обрати певну позицію в обговоренні та висловити власне бачення щодо проблеми соціального тиску.

Лекції-презентації передбачають, зокрема, перегляд PowerPoint-презентацій на конкретну тематику, заздалегідь підготовлених викладачами. Застосування комп'ютерної техніки сприяє створенню лекції з інформаційно-репродуктивної на оглядово-тематичну. Наприклад, під час лекції-презентації «Навчання на засадах розвитку життєвих навичок як елемент освіти у галузі здоров'я» учителям основної школи забезпечено появу мотивації на ведення здорового способу життя та впровадження в освітній процес здоров'язбережувальних технологій. Лекція сприяє набуттю слухачами професійного досвіду з питань здоров'я та здорового способу життя. Такий вид лекції дозволяє зробити процес навчання мобільним, чітко диференційованим та індивідуальним; в умовах недостатнього

часу розглянути значний обсяг навчального матеріалу в концентрованому вигляді, інтенсифікувати діяльність викладача та слухачів.

Мета *проблемної лекції* в процесі розвитку ЗЗК учителів основної школи у СППО полягає насамперед у засвоєнні слухачами теоретичного матеріалу з питань здоров'язбереження для подальшої інтеграції набутих знань наступним замовникам освітніх послуг – своїм учням. Такий вид лекції розвиває навчально-пізнавальну діяльність слухачів та стимулює їх до пошукової діяльності – пошуку власних рішень у певних ситуаціях. Наприклад, під час проблемної лекції «Кожен має знати про ВІЛ» із вчителями основної школи, до якої доречним буде залучити медичних працівників, працівників Обласного центру із профілактики та боротьби зі СНІДом, фахівців Обласного центру здоров'я, слухачі мають можливість почути актуальну статистику захворювання на ВІЛ/СНІД у світі, в Україні та регіоні зокрема; інформацію щодо основних понять, які стосуються ВІЛ; обговорити шляхи передачі ВІЛ та методи профілактики ВІЛ-інфікування.

Семинарські заняття – це логічне продовження лекцій, які сприяють поглибленню та засвоєнню матеріалу, відпрацюванню певних педагогічних технологій. Семинарські заняття із проблем формування здорового способу життя підлітків забезпечують розвиток педагогічного мислення, пізнавальної мотивації і точне оперування професійними поняттями та визначеннями, які стосуються проблем здоров'язбереження, процес формування навичок роботи з літературними джерелами. Так, зокрема, на семінарському занятті «Профілактика ризикованої поведінки в молодіжному середовищі» слухачі аналізують опрацьовані першоджерела, займають певну позицію в обговоренні питання ризикованої поведінки в молодіжному середовищі та висловлюють власне бачення щодо проблеми. Для цього викладач повинен створити умови для реалізації мисленнєвих можливостей і здібностей кожного слухача й активізувати їхню діяльність. Під час семінарського заняття вчителі основної школи ознайомлюються з інформаційними матеріалами, що розкривають найважливіші аспекти проведення профілактичної роботи з учнями основної школи, рекомендаціями щодо здійснення профілактичних заходів та добіркою практичних завдань, рекомендованих для використання під час профілактичних занять.

У процесі розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи в системі післядипломної педагогічної освіти ефективним, на наш погляд, є застосування *круглого-столу*, який створює умови рівності лекторів та слухачів як співрозмовників, які спільно обговорюють якусь проблему. Актуальність проведення круглого столу зумовлена розглядом однієї загальної теми

для двох або більше лекторів в одній аудиторії. Тема круглого столу визначається робочою програмою та навчально-тематичним планом.

Так, зокрема, під час проведення круглого столу «Нові можливості для освіти молоді з питань формування здорового способу життя» у межах реалізації концепції «Нова українська школа» слухачі мають можливість дізнатися про ключові напрями дій для забезпечення якісної освіти в галузі збереження здоров'я, про підготовку педагогічних працівників на засадах компетентнісного підходу, створення безпечного і дружнього до дитини навчального середовища, результати останніх досліджень стосовно предмета «Основи здоров'я», ознайомитися з нормативними документами, рекомендаціями Міністерства освіти і науки України та ресурсним забезпеченням щодо навчання учнів на засадах розвитку життєвих навичок.

Як засвідчують результати наших досліджень, участь слухачів курсів у круглих столах дає можливість закріпити отримані раніше знання, поповнити знання, поглибити і розвинути вміння та навички самостійної роботи з науково-методичною літературою та науковою інформацією; оволодіти методами аналізу проблем здоров'язбереження, систематизації й узагальнення знань, здобутих у результаті вивчення проблеми, формування теоретичних висновків, розроблення практичних рекомендацій щодо їх упровадження в роботу навчальних закладів.

На нашу думку, у процесі розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи в системі післядипломної педагогічної освіти доцільно використовувати *науково-практичні конференції з обміну досвідом*, які зазвичай проводяться після педагогічної практики за задалегідь поставленою проблемою і системою підготовлених, логічно завершених доповідей слухачів відповідно до запропонованої викладачем теми тривалістю 5–7 хвилин. Сукупність поданих текстів дозволяє всебічно висвітлити проблему, а завдання викладача полягає в підбитті підсумків доповідей слухачів, узагальненні матеріалів і формулюванні основних висновків. Так, наприклад, конференція з теми «Сучасні підходи до формування ціннісного ставлення особистості до здорового способу життя» дозволяє вчителям основної школи не тільки оволодіти змістом відповідної теми, а й забезпечити аналіз набутого на практиці досвіду та сприяти розвитку їхньої здоров'язбережувальної компетентності, що дає можливість слухачам всебічно обговорити проблему формування навичок здорового способу життя учнівської молоді в сучасних умовах основної школи. На нашу думку, такий вид заняття виводить процес самопідготовки слухачів на якісно новий рівень.

Чільне місце в системі післядипломної педагогічної освіти посідають *практичні заняття*, які

дають можливість учителям основної школи оволодівати професійними вміння та навичками з питань формування здорового способу життя, які необхідні їм для здоров'язбережувальної діяльності в закладах освіти. Практичні заняття в процесі розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи в системі післядипломної педагогічної освіти забезпечують формування чіткої мотивації до активізації навчальної діяльності.

Одним із різновидів практичного заняття, які успішно використовуються в процесі розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи в системі післядипломної педагогічної освіти, є *тематична дискусія*, дискусійний характер якої навколо конкретної проблемної теми передбачає формування та вдосконалення умінь у процесі використання попередньо сформованих знань [5]. Так, зокрема, під час тематичної дискусії «Інформаційні та телекомунікаційні технології в навчально-виховному процесі» у межах курсів підвищення кваліфікації вчителів предмета «Основи здоров'я» слухачі ознайомлюються з можливостями нових інформаційних технологій в організації і проведенні освітнього процесу на уроках «Основи здоров'я», формують знання, вміння та навички, які необхідні для раціонального використання засобів сучасних інформаційних технологій під час опрацювання інформації в навчально-виховному процесі; удосконалюють свої знання в роботі з текстовими редакторами; програмами для створення презентацій; глобальною мережею Інтернет та її можливостями. Пропонована тематична дискусія сприяє підвищенню рівня комп'ютерної грамотності вчителів основної школи, що, у свою чергу, є запорукою успішної підготовки уроку чи заходу здоров'язбережувального характеру.

Серед інших форм навчання варто зазначити *самостійну роботу* – форму організації навчальної діяльності, спрямовану на оволодіння слухачами теоретичними знаннями, удосконалення наявних і опанування нових професійних навичок та умінь під безпосереднім або опосередкованим керівництвом викладача, який передбачає конкретну мету, завдання, способи і методи її організації. Така форма навчання сприяє розвитку позитивної мотивації слухачів до самостійної роботи, корекції основних умінь самостійної роботи та прагненню слухачів до самовдосконалення.

У контексті нашого дослідження розглядаємо самостійну роботу як важливу та специфічну форму навчальної діяльності для забезпечення розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи в системі післядипломної педагогічної освіти, як засіб формування навичок самоосвіти та саморозвитку. Самоосвіта – основа професійного зростання вчителя основної школи як професіонала, яка залежить від його волі, від здатності діяти незалежно від обставин.

Готовність слухачів до самостійного оволодіння новими знаннями створює умови для індивідуалізації навчальної діяльності кожного слухача на шляху активної педагогічної діяльності щодо здоров'язбереження в освітніх закладах, спрямованої на особистісно-професійний розвиток.

У реалізації завдань самостійної роботи вчителів основної школи в процесі розвитку здоров'язбережувальної компетентності в системі післядипломної педагогічної освіти високу ефективність демонструє застосування *інформаційних технологій* із використанням сучасних комп'ютерних програм: електронні посібники; презентації лекцій, проєктів, наочних матеріалів; елементи дистанційного навчання. Слухачі в такий спосіб удосконалюють навички пошуку інформації в мережі Інтернет, вчать використовувати ресурси Організації Об'єднаних Націй, Всесвітньої організації охорони здоров'я, ЮНІСЕФ, Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського, сайтів щодо питань здоров'я та використання здоров'язбережувальних технологій (<http://autta.org.ua/>; <http://www.reprohealth.info/>; <http://teenslive.info/>; <http://www.womanhealth.org.ua/> та інші). Це, у свою чергу, сприяє ефективному засвоєнню значного обсягу навчального матеріалу за короткий проміжок часу і відкриває нові можливості для розв'язання методичних завдань здоров'язбережувальної тематики.

Як підтверджують результати наших досліджень, ефективно реалізувати процес розвитку здоров'язбережувальної компетентності як складника професійної компетентності вчителів основної школи в системі післядипломної педагогічної освіти можна за допомогою інтерактивної форми організації навчального процесу, яка ґрунтується на інтенсивному підході та має практичну спрямованість. Варто зазначити, що однією з найпоширеніших та найефективніших інтерактивних форм навчання в процесі розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів є тренінгові заняття.

Аналіз наукової літератури дає підстави стверджувати, що поняття «тренінг» досить широко застосовується в галузі педагогіки та психології і позначають ним різні прийоми і форми, які використовують в освітньому просторі. Водночас варто зазначити відсутність єдиного, загальноприйнятого підходу до визначення сутності і розуміння зазначеного терміна. І. Мельничук зауважує, що в умовах тренінгу майбутні фахівці мають змогу конструювати різні стратегії діяльності, відпрацьовувати зразки-моделі поведінки, «проживати» найрізноманітніші ситуації професійної взаємодії «у живій тканині» тренінгу (для надання диспозиційних умінь) [4, с. 301]. У контексті розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи доречним є визначення Н. Лещук,

яка визначає тренінг як форму організації навчання, під час якої використовуються інтерактивні методи, що забезпечує учасникам обмін досвідом і знаннями в спілкуванні в комфортній емоційній атмосфері з метою здобуття нових знань та засвоєння навичок [3].

Аналіз літератури та здобутий у процесі дослідження досвід дає підстави констатувати, що тренінг є ефективною інтерактивною формою навчання, отримання досвіду, вироблення чи вдосконалення професійних вмінь, навичок, поведінки учасників у процесі комфортного спілкування та взаємодії в приязній атмосфері.

Ефективне проведення тренінгу потребує дотримання таких умов: постійна кількість учасників, не менше 12, але не більше 20; розміщення учасників по колу; кожне заняття складається із трьох основних елементів (вступна частина, основна частина, заключна частина).

Тренінг як форма організації активної навчальної діяльності відповідає принципам організації навчального процесу педагогів як основи підвищення кваліфікації, оскільки, на нашу думку, саме таке навчання спрямоване на розв'язання реальних завдань в актуальному професійному контексті, а також забезпечує засвоєння нового, формування чи вдосконалення компетентності як засобу вирішення професійних завдань, тим самим забезпечуючи особистісний і професійний розвиток вчителя основної школи. Варто зазначити, що як форма організації тренінг потребує особливих методичних підходів та навичок щодо його підготовки, організації та проведення.

Вважаємо, що здоров'язбережувальну компетентність вчителів основної школи в системі післядипломної педагогічної освіти варто розвивати шляхом позитивних уявлень про власне здоров'я та здоров'я інших, про здоров'я як найвищу цінність, про важливість здоров'язбережувальної поведінки.

Висновки і пропозиції. Отже, аналіз ефективності застосування традиційних та інноваційних форм роботи на курсах підвищення кваліфікації вчителів у закладах післядипломної педагогічної освіти дає підстави стверджувати, що за всіма показниками засвоєння матеріалу, успішності на занятті й активності слухачів відбулися позитивні зміни. Зазначене вище дозволяє вирішити завдання професійно-теоретичної та практичної підготовки вчителів до роботи з підлітками щодо формування навичок здоро-

вого способу життя, а також допомагає впровадити в освітній процес здоров'язбережувальні технології.

На нашу думку, застосування визначених нами форм буде ефективним тільки за умови їх методично правильного використання, що, у свою чергу, ставить нам нове завдання – дати можливість вчителям основної школи повною мірою оволодіти цими методами, які є дієвим інструментом для успішної реалізації здоров'язбережувального компоненту в основній школі.

Тому подальшого дослідження потребує питання виокремлення ефективних методів навчання в системі післядипломної педагогічної освіти, спрямованих на розвиток здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи.

Список використаної літератури:

1. Давиденко А. Проблеми підвищення кваліфікації працівників освіти та можливі шляхи їх розв'язання. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Серія «Педагогічні науки». 2015. Вип. 130. С. 309–312. URL: http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=1419.
2. Кузьмінський А. Теоретико-методологічні засади післядипломної педагогічної освіти в Україні: дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04; Інститут педагогіки і психології професійної освіти академії педагогічних наук України. К., 2003. 481 с.
3. Лещук Н., Савич Ж., Заверико Н. та ін. *Методика освіти «рівний – рівному»*: навч. посібн. К.: Наш час, 2007. 104 с.
4. Мельничук І. Теорія і методика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій у вищих навчальних закладах: дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04; Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2011. 585 с.
5. Олійник В., Гравіт В., Ляхоцька Л. та ін. Положення про запровадження Європейської кредитно-трансферної системи у вищі навчальні заклади післядипломної педагогічної освіти / за заг. ред. В. Олійника. К.: УМО, 2012. 38 с.
6. Пирогов Н. *Избр. пед. соч.* / сост.: А. Алексюк, Г. Савенок. М.: Педагогіка, 1985. 496 с. С. 72.
7. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

Sheian M. The forms of teaching of basic secondary school teachers on development of health-saving competence in the system of postgraduate pedagogical education

The problem of the use of traditional and innovative forms of teaching on issues of development of health-saving competence of basic secondary school teachers in the system of postgraduate pedagogical education is revealed. It is determined that one of the priority tasks of institutes of postgraduate pedagogical education is the development of new approaches to the organization of training courses for basic secondary school teachers, whose vector is aimed at raising their level of competence.

It is noted that the effectiveness of the development of the health-saving competence of basic secondary school teachers in the system of postgraduate pedagogical education largely depends on the choice of organizational forms of education, and the choice of formed termines the time and organizational modes of teaching.

In the article characteristic features of traditional and innovative forms of teaching are analyzed. The basic approaches to the choice of forms of education according to the didactic purpose of the lesson are defined. The specifics of their use in the system of postgraduate pedagogical education are reconsidered. It is substantiated that the health-preserving competence development of the basic secondary school teachers in the system of postgraduate pedagogical education should be developed through formation of positive perceptions of their own health and health of others, about health as the highest value, the importance of health-saving behavior. The training as a special form of organization of health-saving education, gaining experience, developing or refining professional skills and abilities is analyzed. As a form of organization, the training requires special methodological approaches and skills to its preparation, organization and conduct is it noted.

It was founded that use of traditional and innovative forms of teaching on the courses of improving of the pedagogues qualification in the system of postgraduate pedagogical education have been positive changes. The above-mentioned allows to solve the problem of professional-theoretical and practical training of teachers for work with school children on the formation of skills of healthy lifestyle of, as well as promotes the introduction of health-saving technologies into the educational process.

Key words: health, healthy lifestyle, basic secondary school teachers, system of postgraduate pedagogical education, forms of teaching, development of health-saving competence, improving of pedagogues qualification.